

תוכן עניינים

1. מבוא..... 3
2. התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיה
על שוק העבודה ועקרונות תעסוקה..... 4
3. התפתחויות בפסיקה בנוגע לסוגיות
העסקת העובדים לא מחוסנים..... 8
4. פרוגטיבה ניהולית והגנה על עובדים מפני
פיטורים לא חוקיים על רקע של דרישה להתחסן..... 13
5. פסיקה של בית המשפט העליון
של ארה"ב בעניין חובת החיסונים..... 19
6. סיכום..... 21

1. מבוא

משבר הקורונה שבסוף שנת 2019 תחילת שנת 2020 פקד את העולם כולו גרם להשלכות חמורות ורב ממדיות באין ספור תחומים של חיינו. מעבר לתחלואה הקשה ולתמותה שהוא גרם, המשבר פגע קשות לא רק בפעילות הכלכלית אלא גם במישורים רבים של החברה והרווחה. כפי שמציינת לאה אחדות במאמרה¹, משבר הקורונה הוא משבר מערכתי שהחל בזירת הבריאות, אך הוא גרם כמעט באופן מידי למשבר בזירת הכלכלה והחברה.

משבר גלובלי זה גרם לכלל האוכלוסייה בעולם לשנות תוך תקופה קצרה מאוד את אורח החיים ואת ההרגלים אשר התגבשו במשך מאות שנים. שינויים אלה נבעו בעיקר מהמדיניות שנקטה ברוב מדינות העולם לריסון המגיפה: הטלת מגבלות חמורות על הציבור כדי ליצור ריחוק פיזי – סגרים מלאים או חלקיים, ששיתקו חלק ניכר מהפעילות והגבילו מאוד את חופש התנועה של הציבור.

צעדים אלו הובילו לפגיעה הקשה ביותר בשוק העבודה בכל העולם: נסגרו עסקים רבים, שותקו תעשיות שלמות ומוסדות השלטון לא פעלו כלל. הדבר הביא לניתוקם של מאות מיליוני עובדים משגרת עבודתם וזעזוע דרסטי של שוק העבודה.

כפי שמציינת לאה אחדות, כתוצאה של משבר הקורונה והצעדים לעצירת התפשטות המגפה נרשמה בישראל צניחה חדה בשיעור התעסוקה, ירידה דרמטית בהכנסות של משקי הבית ובתי עסק גדולים וקטנים כאחד וירידה חריגה בתוצר הלאומי. עובדים רבים במגזר הפרטי ובמגזר השלישי נדרשו לצאת לחופשה כפויה ללא תשלום או בכלל פוטרו ממקום עבודתם. כמו כן עובדים רבים הועברו למתכונת עבודה מהבית או למשרה חלקית בלבד. רק מפעלים חיוניים המשיכו בפעילותם, בעוד שהמפעלים הלא חיוניים הורשו להעסיק מספר מצומצם בלבד של עובדים. קניונים וחנויות מסחר, מסעדות, מקומות בילוי ותרבות במרחב הציבורי היו סגורים במשך תקופה ארוכה מאוד. גם משרדי הממשלה והרשויות המקומיות נדרשו להעסיק עובדים חיוניים בלבד².

שינויים אורח החיים ומתכונת מיוחדת של סדרי העסקה נמשכו אף לאחר שפיתחו החיסונים נגד נגיף הקורונה.

במסגרת עבודה זו אתייחס אל אחת התוצאות הקשות ביותר של המציאות התעסוקתית החדשה אשר נוצרה כתוצאה של משבר הקורונה ודרכי יציאה ממשבר זה – השפעת חובה סטטוטורית להתחסן נגד נגיף הקורונה או דרישה של המעסיק לעשות זאת על סדרי העסקה ואף המשך העסקה בכלל של העובדים אשר מסרבים לעשות את החיסון.

בהמשך העבודה אתן סכירה של שלבי התפשטות משבר הקורונה והצעדים שנקטו בעקבות משבר זה. לאחר מכן אתמקד בסוגיות העיקריות נשוא העבודה – האם מותר להגביל כניסתו של עובד שטרם מחוסן למקום העבודה, האם מותר לחייב את העובד לספק מידע על אודות ביצוע בדיקות תקפות והאם ניתן לפטר את העובד שמסרב להתחסן.

¹ לאה אחדות, משבר הקורונה ושוק העבודה בישראל, ביטחון סוציאלי 110, יוני 2020.
² שם, בעמ' 2.

2. התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיה על שוק העבודה ועקרונות תעסוקה

סכירה מאוד מפורטת של שלבי התפשטות נגיף הקורונה בישראל ושל הצעדים שנקטו על ידי הרשויות כמענה למגפה זו בניסיון לבלום את התפשטותה הובאו במאמרם של דורון טייכמן ואייל זמיר³.

כפי שמזכירים המחברים, המקרה הראשון של מחלת הקורונה בישראל התגלה ביום 22 בפברואר 2020 – אצל צליינים שביקרו במדינה ושאובחנו לאחר מכן כחולים. זמן קצר לאחר מכן דווחו מקרים נוספים – בעיקר בקרב אזרחים ששבו לישראל מחו"ל. המחברים סבורים כי אירועי חג פורים, שהתקיימו בתאריכים 10 ו-11 במרץ גרמו להאצה ניכרת בהתפרצות הנגיף, שכן במשך תקופה ארוכה שלאחר מכן מצב ההדבקה הוסיף החמיר⁴.

בתגובה להחמרת המצב והתפרצות הגוברת של המחלה נקטו רשויות המדינה באסטרטגיה שנועדה לדיכוי מקיף ככל שניתן של ההתפשטות הנגיף ולא הסתפקו רק במיתון ההתפשטות. תקופה זו של התגברות ההתפשטות האינטנסיבית של המחלה ידועה לנו היום כ"הגל הראשון" של התפרצות המחלה, והיא התאפיינה בצעדים חריפים ביותר מצד הרשויות בהתמודדות עימו. לטענת המחברים ניתן לחלק את תגובת הרשויות לגל התפרצות זה לשלושה שלבים עיקריים.

השלב הראשון של התמודדות רשויות המדינה עם הנגיף החל עוד בטרם התגלה החולה הראשון בישראל. כך עוד ביום 23.01.2020 הוציא משרד הבריאות הנחיות לאנשים הסובלים מתסמיני המחלה ונאסרה כניסת טיסות ממדינות מסוימות במזרח אסיה – תחילה רק מסין, אך זמן קצר לאחר מכן גם ממדינות נוספות. ביום 27.01.2020 הוראה שר הבריאות על הכללת נגיף הקורונה לרשימת המחלות שיש להן חשיבות בין-לאומית, ובהתאם לכך הוטלה חובת דיווח מידי על רופאים המאבחנים חולי קורונה וכן חובת בידוד על מי שנחשד כחולה בהן⁵.

לאחר שהתגלו מקרי הידבקות בקורונה ראשוניים בתוך ישראל החריפו הרשויות בצעדיהם נגד התפשטות הנגיף. כך ביום 04.03.2020 במרץ הוראה משרד הבריאות על הרחבת חובת הבידוד הביתי לאזרחים החוזרים לארץ מחו"ל כך שגם מי שחזר ממדינות באירופה שבהן התפשט הנגיף גם היה חייב להיכנס לבידוד. בהמשך לכך אסר משרד הבריאות על קיום כנסים בין לאומיים בישראל ועל התכנסויות של מעל 5,000 איש ואף המליץ לציבור להימנע מלחיצת ידיים. במקביל הודיעה משטרת ישראל על פתיחת חקירות פליליות נגד אזרחים שנחשדו בהפרת בידוד, ובתי החולים התחילו להיערך לאשפוז חולי הקורונה.

בבחירות לכנסת ה-23, שנערכו בתאריך 02.03.2020 הוצבו קלפיות מיוחדות כדי לאפשר הצבעה למי שבאותה עת כבר שהה בבידוד. ביום 09.03.2020 חובת הבידוד הורחבה לגבי כל הבאים מכל מדינה מחו"ל, ולאחר מספר ימים הוחמרו איסורי ההתקהלות עד 100 איש מקסימום ונאסרו ביקורים בבתי אבות. בנוסף, הומלץ לציבור להימנע מהגעה לבתי חולים וכן הומלץ למעסיקים לשקול את האפשרות לעובר לשיטת עבודה מהבית⁶.

³ דורון טייכמן ואייל זמיר, **התגובה המשפטית למגפת הקורונה בישראל: ניתוח התנהגותי**, כרך כד - גיליון מיוחד בנושא "משפט וקורונה" - <https://law.haifa.ac.il/wp-content/uploads/2021/12/KD13.pdf>

⁴ שם, בעמ' 5.

⁵ שם, שם.

⁶ שם, בעמ' 6.